

Samtaleformer i psykomotorisk arbejde

En praktisk vejledning

Foreløbig udgave 26. januar 2012

Samtaleformer i psykomotorisk arbejde

En praktisk vejledning

Jan Ivanouw

Ivanouws forlag

1. optryk

©Copyright 2012, Jan Ivanouw

Lay-out og opsætning: Jan Ivanouw.

Sat med fonten Computer Modern
ved hjælp af pakken Memoir i tekstbehandlingsprogrammet L^AT_EX

Ivanouws forlag

Bogen kan hentes på websiden <http://www.muskeltonuspsyke.dk>

Indhold

Indhold	5
Forord	7
Mulige interventionsformer	9
Hovedtyper af samtaler	11
Reformulering	13
Resume	17
Tavshed, grynt og nik	19
Klarlægge følelse	21
Tolkning	23

Forord

Denne praktiske vejledning er udformet ud fra erfaringer med undervisning af afspændingspædagager og -studerende (nu: psykomotoriske terapeuter).

Vejledningen går ud fra en række forskellige typer af indlæg, interventioner, man kan komme med som professionel i løbet af en session. De forskellige interventioner præsenteres hver for sig, og det gennemgås hvorledes de kombineres i forhold til de forskellige formål og situationer der er med den afspændingspædagogiske/psykomotoriske situation.

Disse forskellige interventionsformer kan trænes som led i undervisningen isoleret og i forskellige kombinationer, ligesom de kan øves i de forskellige praksissituationer hvor de hører til.

Systemet er udformet i midten af 1990'erne og er siden videreudviklet og revideret i forskellige udgaver.

Denne version er en foreløbig udgave som vil blive suppleret med nogle flere afsnit.

Jan Ivanouw
18. januar 2012.

Interventionsformer i psykomotorisk arbejde

Indledning

Alle de forskellige ting man kan sige i en samtale kan deles op i forskellige slags. At sige eller gøre noget i en samtale, er en *intervention*. *Inter* betyder imellem. *ventio* betyder at gå. *Intervention* betyder derfor *at gå ind*. Man går altså ind for at gøre noget i en samtale.

Når en professionel siger noget til en klient, skal det altid opfattes som en intervention. Man kan ikke 'tale almindeligt' når man er sammen med en klient. Alt hvad man siger og gør, får betydning i forhold til den situation man er i, typisk en behandlings- eller en undervisningssituation. Det er ikke altid professionelle er klar over dette. En misforståelse kan f. eks. være at den professionelle fortæller om sig selv for at gøre situationen mere uhøjtidelig, mere almindelig, mere lige. Men situationen er ikke lige. Den ene betaler den anden for en ydelse. Den professionelle har en opgave med at hjælpe klienten eller lære klienten noget. Man har forskellige roller, og forholdet er dermed usymmetrisk, ikke symmetrisk som når to venner har samme rolle over for hinanden. Nedenfor er en oversigt over de forskellige typer af ting man kan sige/gøre, altså en oversigt over forskellige interventioner.

I de følgende kapitler bliver de forklaret nærmere og det bliver gennemgået hvornår de forskellige kan anvendes.

Oversigt over interventionsformer

- PRÆCISERE REGLER FOR SAMVÆRET
- SPØRGE
  - BREDE IGANGSÆTTENDE SPØRGSMÅL
  - SPECIFIKKE UDDYBENDE SPØRGSMÅL
- REFORMULERE
  - EN ENKELT MENING
  - EN MODSÆTNING/DOBBELTHED
- RESUMERE
- DET TERAPEUTISKE GRØNT
- TAVSHED
- INFORMERE
  - ALMINDELIG VIDEN
  - OBSERVATIONER AF KLIENTEN
- INSTRUERE
- KLARLÆGGE FØLELSE
- TOLKE SAMMENHÆNGE
- INVITERE TIL AT TALE OM RELATIONEN (OVERFØRING)

Hovedtyper af samtaler

Indledning

Nedenfor er der en oversigt over nogle hovedtyper af samtaler. Nogle forskellige situationer man kan være i med en klient. Der kan være mange variationer af disse situationer, og det er også muligt i en enkelt session/undervisningsgang, at begynde i en hovedsituation og efterhånden bevæge sig over i en anden.

Herunder er en kort beskrivelse af tre hovedtyper af situationer, og hvilke typiske interventionsformer man anvender i den pågældende situation.

Hovedsituation I

Dette er en ikke-dirigerende samtaleform. Den bruges ved startsamtale, ved starten hver session og undervejs i andre slags samtaler.

Pointen i denne form for samtale er at invitere klienten til at tale, og støtte klienten i at fortælle.

Interventionsformer der bruges som indledning af samtalen og ved starten af underafdelinger af samtalen:

- Starte med at præcisere rammer for samværet. Slutte med bredt igangsættende spørgsmål
- Introducere emner med brede åbne spørgsmål
- Uddybe med specifikke spørgsmål

Undervejs i samtalen anvendes når klienten fortæller:

- Reformulere og resumere
- Tavshed / Grynt, nik

Overgang til nyt emne kan startes ved at man resumerer af det forrige emne.

Hovedsituation II

Dette er en afvekslende dirigerende og ikke-dirigerende samtale, den bruges ved styret undervisning og ved kropsbevidsthedsbehandling.

- Instruere
- Informere

Instruktioner følges op med

- Reformulering
- Tavshed / Evt. grynt/nik

Afslutning af temaer kan markeres med

- Resume

Hovedsituation III

Dette er konfronterende interventioner som kan anvendes til følelsesmæssig bearbejdning, bl.a ved kropsoplevelsesbehandling. Det anvendes som udvidelse af I eller II.

- Klarlægge følelser
- Tolke sammenhæng
- Invitere til at tale om relationen (overføringen)

Reformulering

Hvorfor anvende reformulering

1. Reformulering bruges til at sikre forståelsen. Klienten kan komme til at rette det hvis intervieweren har misforstået noget.
2. Reformulering bruges til at sikre kontakten. Intervieweren viser hele tiden klienten at der er kontakt. Klienter der snakker løs på en lidt kontaktløs måde, bliver 'trukket ind' i en kontakt ved at intervieweren bryder ind med en reformulering.
3. Reformulering bruges til at holde samtalen lidt tilbage således at klienten kommer til at tænke mere over det hun/han lige har sagt, og dermed kan klienten komme til at uddybe det, arbejde mere i dybden med det.

Hvornår anvende reformulering

1. Som grundlag for alle samtaler for at sikre forståelse og kontakt.
2. Ved hovedsituation I for at få klienten til at uddybe og/eller tænke nærmere over tingene.

Hvordan anvende reformulering

Så snart klienten har afsluttet en 'mening' siger intervieweren det samme som klienten lige har sagt, men i kortere form. (En mening er noget der ligger imellem en sætning og et afsnit). Man kan indlede med sætninger som: 'Jeg forstår det sådan at...', 'Du synes altså at ...' eller 'Det vil sige at...'. Man slutter på en 'optone' eller med at holde tonelejet for at markere at reformuleringen kun var et komma, og at man lægger op til at klienten fortsætter med at tale. (I modsætning til Resume som slutter på en 'nedtone' som markerer et punktum i samtalen).

Intervieweren kan reformulere 'for tæt' så samtalen bliver stykket op i småbidder og klienten ikke får lov at tale og tænke i sammenhæng.

Intervieweren kan også reformulere for spredt så han/hun ikke får sammenfattet klientens udtalelser løbende. Hvis klienten taler meget hurtigt og længe, kan det være nødvendigt at afbryde for at komme til med en reformulering. Man kan holde sig til den regel at man skal reformulere når man er på nippet til ikke mere at kunne huske alle dele af klientens udtalelser. Hvis man på dette tidspunkt lader være har man som interviewer en tendens til at 'glide ud' af samtalen. Man er ikke rigtig med mere. Ved klienter der er kommet godt i gang med selv at tænke tingene igennem, kan det være godt at reformulere ret sjældent og i stedet nøjes med tavshed/grynt-nik.. Ved klienter der ikke har fattet fidusen med at tænke over noget, eller som skøjter hen over tingene, kan det være godt at reformulere mere tæt.

Ordvalget ved reformuleringen er vigtigt. På den ene side skal det ikke være 'papegøjeefterligning'. På den anden side skal intervieweren ikke indføre nye ord som lægger noget nyt til det klienten har sagt (så nærmer vi os i stedet en fortolkning).

En vigtig pointe er at klienters udsagn tit rummer dobbeltheder. Det er vigtigt i reformulering ikke kun at formulere den ene side i en dobbelthed, men netop at få begge sider med: 'På den ene side har du det sådan at ..., men du synes samtidig også at ...' Ved reformuleringen skal dobbelthederne blot få lov at stå i luften uden at den professionelle tager stilling til dem. Det er almindeligt at klienten derefter spontant arbejder med dobbeltheden.

Problem ved reformulering

Interventionen kan af intervieweren føles 'dum'. Man sidder jo og gentager det der lige er blevet sagt. Intervieweren kan også føle sig begrænset ved at skulle lade samtalen styre af klienten. Man får ikke ledt samtalen i den retning man synes den burde gå. For klienten kan reformulering føles som en støtte. Intervieweren viser at hun har hørt det klienten siger. Det kan føles som at intervieweren har en stor åbenhed overfor klienten. Det kan føles som en hjælp til at tænke ting igennem. Det kan dog også føles ubehageligt at intervieweren ikke styrer samtalen ved at spørge om noget, eller at intervieweren ikke giver sin mening til kende. Nogle klienter kan få en fornemmelse af at blive gjort nar ad ved at den professionelle gentager hvad de har sagt. Det kan afhjælpes hvis man indleder reformuleringen med en begrundelse f.eks. 'Lad mig lige være sikker på at jeg har forstået det; du synes altså at...' eller 'Jeg skal lige være med; det du mente var altså at...'

Sammenhæg mellem reformulering og andre interventioner

Reformulering følges tit med Tavshed / grynt-nik.

Reformulering følges tit op med resume efter større afsnit i samtalen.

Resume

Baggrund for resume

I professionelle samtaler er det ofte klienten der taler mest mens den professionelle tit ikke 'giver så meget tilbage' som nogle klienter forventer. For at bevare klientens motivation, for at demonstrere at man som professionel har styr på det, og for at hjælpe klienten med overblikket kan man bruge en kombineret tidsmarkering og sammenfatning af samtaleens emner.

Hvorfor anvende resume

1. Resume bruges til at sammenfatte et større emne til nogle få hovedpunkter, således at klienten får overblik over emnet.
2. Resume bruges til at markere at et afsnit af samtalen er slut. Resume følges som regel op med enten en invitation til at fortsætte samtalen med et nyt emne eller med afslutning af samtalen.
3. Resume kan give klienten tillid og motivation for at fortsætte samarbejdet.

Hvornår anvende resume

Resume forekommer efter længere afsnit af samtalen. Den professionelle kan gå ud fra sin egen fornemmelse af at der er ved at komme en afrunding af emnet, eller en fornemmelse af at nu kan hun selv eller klienten ikke rumme mere om dette emne lige nu. Den professionelle kan også gå ud fra sin tidsfornemmelse, dvs. at man fornemmer at det er på tide at afslutte samtalen eller en bestemt del af samtalen.

Hvordan anvende resume

Man nævner 'overskrifterne' og nogle enkelte underpunkter på de emner der har været talt om i den del af samtalen man lige har været igennem.

Når man afslutter resumeet går man typisk ned i toneleje for at markere et punktum. Dette fortæller klienten at man er færdig med noget. (I modsætning til ved reformulering hvor man holder tonen eller går lidt op for at markere et komma som opfordrer klienten til at fortsætte).

Problem ved at anvende resume

Det kan være vanskeligt at huske de emner man har været inde på. Det hjælper hvis man har fulgt godt op med reformuleringer undervejs. Det kan være vanskeligt at finde balancen mellem at være for detaljeret og for overfladisk.

Sammenhæg mellem resume og andre interventioner

Resume kommer efter en periode hvor man har anvendt andre interventionsformer.

Tavshed, grynt og nik

Baggrund for at anvende Tavshed, grynt og nik

I en symmetrisk samtale, dvs. mellem ligemænd, er man vant til at skiftes til at tale og til at lytte. Der er en rytme i denne vekselvirkning som vi har indøvet helt fra spædbarnalderen. En professionel samtale er typisk ikke symmetrisk. Man har forskellige roller. Når det drejer sig om samtale vil rollerne være skævt fordelt på den måde at klienten snakker om sig selv og den professionelle snakker også om klienten. Det er endvidere ofte sådan i professionelle samtaler at det er klienten der siger det meste. Det kan være fordi det er et interview hvor den professionelle skal have nogle oplysninger fra klienten, eller det kan være fordi fidusen er at klienten ved at tale om tingene får gennemarbejdet dem. I den professionelle samtale er problemet hvad den professionelle gør når det er hans/hendes 'tur' i samtalen. Klienten gør typisk efter et stykke tid et ophold og forventer at den professionelle nu siger noget, men i mange tilfælde vil den professionelle netop ikke sige noget af ovennævnte grunde. Her bruges så enten tavshed eller også grynt og nik.

Hvorfor anvende Tavshed, grynt og nik?

1. Tavshed kan opfattes som en intervention ved at interviewerens netop ikke siger noget når det er hans/hendes tur. Intervieweren siger på en måde underforstået 'Jeg har ikke tænkt mig at sige noget lige nu, jeg er stadig opmærksom og venter på at du selv siger noget mere.'
2. I stedet for at være tavs kan interviewerens sige noget uden at sige noget, nemlig ved at sige 'ja', eller 'hnn' eller også ved at nikke lidt. På denne måde markerer interviewerens at hun godt ved at det er hendes tur, at hun stadig er med, men at hun forventer at klienten selv fortsætter med at tale.

Grynt-nik føles som regel som en form for støtte af klienten. Selvom det ikke betyder at interviewerens er enig med klienten i dennes syns-

punkter, ligger der en form for bekræftelse i grynt-nik. Denne bekræftelse ligger der ikke i tavshed fra interviewerens side. Mange grynt-nik kan føles af klienten som om den professionelle er en slags støtte, men det kan også føles som en afbrydelse af klientens tankerække. Tavshed giver større frihed for klienten til at følge sine egne tankerækker. I en klassisk psykoanalyse bruger analytikeren ikke grynt-nik, men er tavs indtil han har noget betydningsfuldt at sige.

Hvornår anvende Tavshed, grynt og nik?

Tavshed/grynt-nik forekommer i alle samtaler. I professionelle samtaler bruges de to interventionsformer afvekslende. Den professionelle afvejer om der i den pågældende samtale og med den aktuelle klient er brug for megen støtte (mange grynt-nik) eller om klienten skal have mere udfordring og plads til sig selv (færre grynt-nik og mere tavshed).

Hvordan anvende Tavshed, grynt og nik?

Så snart klienten har afsluttet en 'mening' undlader man at gøre noget, hvis man bruger tavshed, eller man grynter eller nikker hvis det er det man vil.

Problem ved at anvende Tavshed, grynt og nik

Den professionelle har som regel selv en bestemt stil med hensyn til hvor meget grynt-nik og hvor meget tavshed hun føler sig tilpas med. Det kan være svært at lære at bruge det mere bevidst i forhold til klientens behov og situation. Man skal som professionel lære både at bruge flere grynt-nik, end man selv er mest tilpas med og man skal også lære at kunne forholde sig tavs og lyttende uden grynt-nik længere tid end man selv grundlæggende føler sig tilpas med. (Efter træning i samtaleformer kommer man forhåbentlig til at føle sig tilpas med flere måder at forholde sig på, så man både kan bruge mest grynt-nik og mest tavshed. Det er ikke meningen man som trænet professionel skal gøre noget man ikke føler sig tilpas med.)

Sammenhæng mellem tavshed, grynt og nik og andre interventioner

Man vil ofte have valgmuligheden mellem at bruge Reformulering eller at bruge Tavshed / grynt-nik.

Klarlægge følelse

Baggrund for klarlægning af følelse

At arbejde med klienters følelser vil som regel overskride det man forventer vil foregå i en undervisningssituation. Ofte vil man forbinde det at tale om følelser med noget mere terapeutisk.

- At give klienten mulighed for også at inddrage sine egne følelsesmæssige reaktioner i sine overvejelser over en problematik.
- At introducere muligheden for at kunne tale om følelser i samtalen
- For at give klienten mulighed for følelsesmæssig lettelse

Hvornår anvende klarlægning af følelse

Som regel vil man først introducere muligheden af at arbejde med følelser når et forløb er godt i gang. Dette vil som regel kræve at der er opbygget tillid mellem behandler og klient, samt at klienten har fået tillid til at behandleren er i stand til fagligt at håndtere det der kommer frem.

Imidlertid er der situationer hvor en klient er akut følelsesmæssigt påvirket, f.eks. ved lige at komme fra et skænderi, ved at have været lige ved at blive kørt ned på vej til samtalen o.lign. Her vil klarlæggelse af følelse ofte være en god ide fordi det giver klienten lejlighed til at græde, rase, eller hvad det er for en følelse. Det er imidlertid vigtigt ikke at 'kidnappe' klientens åbenhed og udnytte den til videre følelsesbearbejdning hvis ikke dette i forvejen er på programmet. En sådan akut hjælp afsluttes pænt når klienten er igennem følelsesudladningen, har tørret øjnene el.lign. Derefter behandler man det som et afgrænset mellem spil. Klienten kan føle at vedkommende har afsløret noget om sig selv, som vedkommende egentlig ikke var parat til, men som bare kom af sig selv. Man skal derfor ikke gå videre med at arbejde med det, med mindre klienten selv tager det op. Ofte vil det i så fald bestå i en mere kognitiv behandling af hvad der skete.

Hvordan anvende klarlægning af følelse

Klarlægning af følelse består i at 'reformulere' den følelse som klienten faktisk viser i samtalen.

Da man lægger noget ind i personen som vedkommende ikke selv har sagt, er det vigtigt at man formulerer det som en hypotese, altså noget klienten let kan benægte eller omfortolke. Eksempel: 'Det kunne se ud som om ...'. 'Er det rigtigt at du ..?'. At det kun er et forslag kan også fremgå af den stemmeføring man bruger. Når man slutter en intervention på en 'nedtone' virker det mere konstaterende, altså ikke som en hypotese. Hvis man derimod slutter sin intervention på en 'optone' lyder det mere som et spørgsmål, og altså en hypotese som klienten kan bekræfte eller afvise.

Følelsen kan vise sig i stemmeføring eller mimik. Ofte vil man fortælle hvorfor man tror vedkommende har den pågældende følelse. For eksempel: 'Når du fortæller om det, virker det som om du er ked af det'.

Ofte tilføjes klarlægning af følelse til en reformulering. Eksempelvis: 'Han sagde at han syntes ... [almindelig reformulering], og det gjorde dig ked af det? [klarlægning af følelse]'

Problem ved at anvende klarlægning af følelse

Behandleren skal være fagligt kompetent til at håndtere det følelsesmæssige materiale der kommer frem. Relationen til klienten skal være sådan at vedkommende føler sig parat til at tale om følelser. Hvis klienten ikke er det, vil vedkommende vise forsvar mod at gå ind på det følelsesmæssige. Det skal behandleren i så fald respektere ved ikke at tale mere om det (lige i den situation).

Sammenhæng mellem klarlægning af følelse og andre interventioner

Klarlæggelse af følelse forekommer ofte i tilknytning til reformulering. Klarlæggelse af følelse adskiller sig fra tolkning hvor behandleren nævner forhold som ikke er tydeligt til stede for klienten i situationen

Tolkning eller fortolkning

Baggrund for tolkning

Tolkning er en fællesbetegnelse for interventioner hvor behandleren nævner sammenhænge klienten ikke selv har været inde på, med det formål at få klienten til at inddrage disse sammenhænge i sin forståelse af situationen. Tolkning kan lægge op til mere forstandsmæssig gennemtænkning af forholdene, eller til mere følelsesmæssig gennemlevelse (eller begge dele). De sammenhænge behandleren nævner for klienten kan handle om:

- sammenhænge mellem klientens aktuelle reaktioner og vedkommendes aktuelle livssituation
- sammenhænge mellem klientens aktuelle reaktioner og skjulte følelser
- sammenhænge mellem klientens aktuelle reaktioner og skjulte ambivalente følelser
- sammenhænge mellem klientens aktuelle reaktioner og barndomsforhold
- sammenhænge mellem klientens aktuelle reaktioner og forsvarsreaktioner

Tolkning er en af de grundlæggende interventionsformer i psykoanalysen. Meningen med tolkning er at lade klienten opleve sammenhænge mellem tilsyneladende ikke vigtige oplevelser og noget der har haft mere grundlæggende betydning for vedkommendes liv og udvikling. Tanken ved at anvende fortolkning er at klienten ved at komme til at genopleve vigtige oplevelser i sin udvikling bringes i kontakt med fortrængte følelser. Og meningen med at genopleve erindringer og de tilknyttede følelser er efter psykoanalysen at personen dermed får lejlighed til at gennemarbejde gamle følelsesmæssige konflikter og afslutte dem på en bedre måde end det skete i fortiden.

Hvor psykoanalysen opfattede denne psykoterapeutiske arbejdsform som den væsentligste, mener de fleste i dag at der er flere forskellige terapeutiske metoder der er nyttige i forskellige situationer.

At anvende tolkninger for at hjælpe klienter til at genopleve erindringer og følelser kræver høj grad af kompetence, og er derfor ikke noget man normalt skal give sig i kast med uden grundig videreuddannelse. Det er på den anden side vigtigt at kende til en af de klassiske interventionsformer i psykoterapien, så man ved hvad det er, og så man ved hvad man normalt ikke skal gøre.

Hvorfor anvende tolkning?

1. Den psykoanalytiske interventionsform anvendes, som nævnt, til at hjælpe klienten med at genopleve erindringer og følelser der ofte er glemt. Formålet er at give klienten lejlighed til at gennemarbejde følelsesmæssige konflikter af betydning for vedkommendes personlighed og psykologiske vanskeligheder
2. En mere psykomotorisk anvendelse kan være at få klienten til at opleve sammenhænge mellem på den ene side kropslige vanskeligheder, kropslige fornemmelser og oplevelser og på den anden klientens brug af sin krop. Det kan f.eks. bestå i at få klienten til at huske hvordan bestemte arbejdsstillinger har sammenhæng med forskellige kropslige fornemmelser.

Hvornår anvende tolkning?

1. Når klienten i forbindelse med kropsligt arbejde er kommet i kontakt med erindringer og eller følelser.
2. Når klienten har negative kropslige oplevelser, f.eks. smerter, som vedkommende ikke forstår.

Hvordan anvende tolkning?

1. Tolkning med et enkelt begreb. Eksempel: 'Minder dette her om dit forhold til din far? Denne metode er oftest ikke så godt.
2. Sammenligne flere situationer der ligner hinanden
  - a) Blot spørge til ligheden.
  - b) Give et forslag til forklaring på ligheden. En mulighed er først at spørge til ligheden og derefter give forslag til forklaring

Når en tolkning sammenholder flere situationer der ligner hinanden, kan det dreje sig om

1. Sammenholde to eller flere situationer i nutiden.

Eksempel: 'Når du fortæller om din kæreste, bruger du samme ord som når du fortæller om din datter. Er der noget der ligner hinanden i dit forhold til de to?'

2. Sammenholde situation i nutiden med situation i fortiden.

Eksempel: Det kunne lyde som om de følelser du fortæller du har over for din lærer, ligner de følelser du fortalet om din tidligere mand?'

3. Sammenholde selve situationen vi sidder i med situationen udenfor.

Eksempel: 'Du siger du ikke rigtig kan forklare hvordan du har det. Det sagde du på samme måde da du fortalte om den eksamen du var til?'

Problem ved at anvende tolkning

Klienten kan komme til at overtage behandlerens opfattelse uden at denne er rigtig. Det er derfor vigtigt at behandleren selv opfatter sine forslag som hypoteser der kan være forkerte, og formulerer interventionen så det er tydeligt at det kun er et forslag som kan være forkert.

Selv når klienten godtager en tolkning, bør behandleren lytte efter om klienten faktisk bruger den nye forståelse ved at arbejde videre ud fra den. Hvis det ikke er tilfældet, kan det enten være fordi det er så nyt at det først skal 'synkes', eller også fordi tolkningen ikke er rigtig selvom klienten har sagt ja til den.

Ved at anvende tolkninger kan behandleren komme til at gøre klienten mere passiv, fordi behandleren jo alligevel 'ved bedst'.

Særligt tolkning af følelser og tolkning af sammenhænge med barndomsforhold kan være følelsesmæssigt provokerende for klienten. Hvis en tolkning aktiverer klientens forsvar, f. eks. ved at klienten undgår emnet, misforstår tolkningen o.lign., skal behandleren undgå at uddybe emnet og gå videre til noget andet (mere neutralt).

Sammenhæg mellem tolkning og andre interventioner

Der er forskel på at klarlægge følelse (som handler om følelser som faktisk ser ud til at være til stede uden at blive nævnt) og tolkning (som nævner sammenhæng som ikke er til stede for klienten). Der er stor forskel på disse to interventioner.